

Penubuhan Jabatan/ Institusi Fatwa di Malaysia: **JOHOR,** **MELAKA** dan **NEGERI SEMBILAN**

Oleh: **Dr. Mohd Kamel Bin Mat Salleh**

Pensyarah Kanan Akademi Pengajian Islam Kontemporari, UiTM Cawangan Negeri Sembilan

Setiap negeri di Malaysia mempunyai sejarah tersendiri berkenaan dengan penubuhan Jabatan Mufti atau institusi fatwa di negeri masing-masing. Penulisan ini akan menjelaskan berkenaan dengan susur galur kronologi bagaimana ia ditubuhkan di negeri Johor, Melaka dan Negeri Sembilan.

Johor:

Institusi Mufti di Johor telah wujud seawal zaman Kesultanan Melayu Johor Riau. Dalam pentadbiran Johor Moden, Sahibus Samahah Mufti telah menjadi pegawai awam yang penting iaitu sebagai Penasihat Agama Islam dan Pegawai Istana kepada DYMM Sultan Johor. Penglibatan Mufti dalam pentadbiran Kerajaan yang terawal dapat direkodkan ialah sebagai saksi kepada pemasyhuran Undang-Undang Tubuh Kerajaan Johor pada 24 Rabiul Awal, 1313 Hijrah bersamaan 14 September 1895.

Selepas undang-undang ini diluluskan, banyak rombakan dalam struktur perjawatan Kerajaan Negeri Johor telah dilakukan. Badan Mesyuarat Kerajaan dan Jabatan Agama Islam Johor juga ditubuhkan. Segala kemusykilan berkenaan dengan syariat Islam dirujuk kepada Mufti kerajaan. Pada tahun 1925, Majlis Agama Islam Johor ditubuhkan dan institusi kefatwaan diletakkan di bawah Majlis yang berperanan membuat keputusan berkenaan fatwa, menyemak kandungan kitab dan lain-lain.

Kewujudan institusi fatwa di Johor dilihat lebih awal berbanding negeri-negeri lain. Jawatankuasa Syariah yang dikenali sebagai Lujnah Fatwa hanya ditubuhkan pada tahun 1978. Sebelum itu, segala permasalahan hukum diselesaikan sendiri oleh Mufti. Lujnah ini ditubuhkan di bawah Enakmen Pentadbiran Agama Islam Negeri Johor Bil. 14, 1978 yang

memperuntukkan supaya dibentuk sebuah jawatankuasa bagi membantu Mufti dalam mengeluarkan fatwa. Mufti sendiri bertindak sebagai pengerusi dan dianggotai tidak lebih daripada empat orang yang layak.

Sebelum 1 Januari 2000, Jabatan Mufti Johor adalah sebahagian daripada bahagian-bahagian di Jabatan Agama Johor. Dengan lain perkataan, segala polisi, objektif dan hal ehwal pentadbiran dan kewangan serta pegawai dan kakitangan tertakluk kepada Jabatan Agama Johor. Pengarah Jabatan Agama Johor adalah sebagai Pegawai Pengawal dan Ketua Jabatan yang akan membuat ketentuan dan keputusan mengenai semua hal pentadbiran. Mulai 1 Januari 2000, dengan persetujuan Kerajaan Negeri Johor, Bahagian Mufti telah berpisah dengan Jabatan Agama Johor dan dikenali sebagai Jabatan Mufti Johor yang mana Sahibus Samahah Mufti adalah sebagai Pegawai Pengawal dan Ketua Jabatan. Mufti pertama negeri Johor ialah Habib Salim Bin Ahmad al-Attas (1873-1899).

Melaka:

Institusi kefatwaan di negeri Melaka mula wujud sebelum kemerdekaan Tanah Melayu. Semasa penjajahan, kerajaan Inggeris telah melantik seorang Mufti sebagai Penolong Pendaftar untuk menasihati Pendaftar dalam hal ehwal agama Islam. Selepas merdeka, Negeri Melaka telah pun mewujudkan satu enakmen yang dinamakan Enakmen Pentadbiran Hukum Syarak Negeri Melaka 1959 (kemudiannya dipinda pada tahun 1991 dan 2002).

Undang-undang ini menyatakan bahawa satu Jawatankuasa Syariah hendaklah ditubuhkan di negeri Melaka yang dipengerusikan oleh Mufti yang dilantik oleh Yang Di-Pertuan Agong, dua orang wakil Majlis Agama Islam Melaka dan tidak kurang enam orang Islam lain yang layak. Jawatan Mufti dan fungsinya diwujudkan secara rasmi di bawah enakmen ini. Tugas

Mufti dan Jawatankuasa ialah mengeluarkan fatwa dan bertanggungjawab dalam hal-hal lain berkait dengan agama Islam.

Di peringkat awal, Jabatan Mufti Melaka merupakan salah satu bahagian di Jabatan Agama Islam Melaka (JAIM). Ia dikenali sebagai Bahagian Fatwa. Bagaimanapun, pada tahun 1996, Jabatan Perkhidmatan Awam (JPA) telah mengeluarkan surat pekeliling mengenai pengasingan Bahagian Fatwa daripada Jabatan Agama Islam setiap negeri di Malaysia. Semenjak itu, bermulalah wujudnya sebuah institusi fatwa di Negeri Melaka yang dikenali sebagai Pejabat Mufti Negeri Melaka yang diletakkan di bawah Jabatan Ketua Menteri Melaka. Mufti pertama negeri Melaka ialah Tuan Haji Hasan bin Haji Abu Bakar yang berkhidmat dari tahun 1957-1979.

Negeri Sembilan:

Pada 18 November, 1950, bertempat di Bilik Mesyuarat Pejabat Bandar Seremban, satu perbincangan telah diadakan untuk

menubuhkan Majlis Mesyuarat Agama bertujuan memberi bantuan dan memberi nasihat di atas perkara-perkara berkenaan dengan agama negeri, agar perjalanan pentadbiran agama lebih sempurna. Jabatan Mufti Negeri Sembilan secara rasmi ditubuhkan pada tahun 1960 setelah terbentuknya Peraturan Jawatankuasa Syariah. Sebarang perbincangan berkaitan fatwa dibahaskan dalam Jabatan tersebut yang merangkumi jawatan Mufti dan Jawatankuasa Syariah tersebut. Ia rentetan daripada pembentukan Undang-Undang Pentadbiran Hukum Syarak dan Majlis Agama Islam Negeri Sembilan pada tahun yang sama.

Jabatan Mufti Kerajaan Negeri Sembilan merupakan sebuah Jabatan di bawah pentadbiran Kerajaan Negeri Sembilan. Peringkat awalnya ia merupakan salah satu bahagian di Jabatan Agama Islam Negeri Sembilan yang bertanggungjawab untuk membantu menasihati Paduka Seri Yang di-Pertuan Besar Negeri Sembilan, Kerajaan Negeri, Majlis Agama Islam Negeri, Badan Berkanun dan Masyarakat keseluruhannya berkaitan dengan semua perkara dalam Hal Ehwal Agama dan Hukum Syarak.

Pada tahun 1996, Jabatan Perkhidmatan Awam telah mengeluarkan satu surat pekeliling mengenai pengasingan Bahagian Fatwa daripada Jabatan Agama Islam setiap negeri di Malaysia termasuk Negeri Sembilan. Pada bulan Januari 1997 Jabatan Mufti Kerajaan Negeri Sembilan dipisahkan daripada pentadbiran Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Negeri Sembilan, yang bertempat di Tingkat 2, Bangunan Jabatan Hal Ehwal Agama Islam Negeri Sembilan, Jalan Dato' Hamzah, Seremban. Kini, Jabatan Mufti terletak di Aras 15, Menara MAINS, Jalan Taman Bunga, 70100 Seremban, Negeri Sembilan Darul Khusus. Mufti pertama Negeri Sembilan ialah Tuan Sheikh Haji Ahmad bin Haji Mohd Said (1950-1964).

Sifat Pemimpin Islam yang Berpengaruh

Oleh: **Ahmad Faiz bin Haji Ahmad Ubaidah**

Pensyarah Kanan Akademi Pengajian Islam Kontemporari, UiTM Cawangan Negeri Sembilan

Kepimpinan merupakan satu aspek yang amat penting dalam sesebuah masyarakat dan negara. Kepimpinan akan mencorakkan perjalanan sesebuah masyarakat sama ada menuju ke arah kecemerlangan ataupun terjerumus ke suatu keadaan yang tidak baik. Sesuatu kepimpinan amat perlu menitikberatkan kepada beberapa perkara utama yang menjadi tunjang kepada sesebuah kepimpinan tersebut. Seseorang pemimpin dilihat amat berpengaruh dalam menentukan corak sesebuah masyarakat kerana kedudukan mereka yang begitu penting dalam sesebuah masyarakat.

Keperluan utama ialah pemilihan pemimpin yang **beriltizam dan beristiqamah dengan ajaran Islam**. Seseorang yang beriltizam dengan ajaran Islam akan menjadikannya sebagai seorang pemimpin yang bertaqwa kepada Allah SWT. Dengan sifat istiqamah pula mereka akan sentiasa berjalan di atas landasan syariat Islam. Pemimpin seumpama ini akan disegani dan mendapat kepercayaan masyarakat untuk menjadi seorang pemimpin yang bertanggungjawab. Kedua, **sentiasa menegakkan kebenaran dan keadilan**. Dalam surah al-Baqarah ayat 42 maksudnya "*dan janganlah kamu campur adukkan yang benar itu dengan yang salah, dan kamu sembunyikan yang benar itu padahal kamu semua mengetahuinya*". Menegakkan kebenaran merupakan tugas

untuk melahirkan keutuhan dalam kepimpinan Islam. Manakala keadilan pula membawa maksud memberikan hak kepada yang sepatutnya dan menjauhi orang yang tidak sepatutnya serta tidak berlaku zalim kepada orang di bawah pimpinannya.

Ketiga, **ikhlas dan jujur**. Dalam surah al-Zumar ayat 14 bermaksud "*Katakanlah bahawa Allah SWT jualah yang aku sembah dengan mengikhlaskan amalan agamaku kepadanya*". Seorang pemimpin hendaklah sentiasa melakukan sesuatu perkara dan pekerjaan itu dengan penuh ikhlas dan jujur tanpa adanya sebarang kepentingan diri. Sebaliknya, mereka mestilah sentiasa mengingati bahawa kepimpinan itu adalah satu amanah dan tanggungjawab. Seterusnya, **menjadikan kepimpinan Rasulullah SAW sebagai satu ikutan**. Dalam surah al-Ahzab ayat 21 bermaksud "*Sesungguhnya bagi kamu pada diri Rasulullah SAW itu satu panduan atau contoh teladan yang terbaik bagi sesiapa yang mengharap keredhaan Allah dan balasan yang baik pada hari qiamat serta mereka mengingati Allah banyak-banyak*".

Setiap pemimpin mestilah menjadikan Rasulullah SAW sebagai model kepimpinan serta sentiasa bercita-cita untuk melaksanakan aspek kepimpinan sepertimana yang dilaksanakan oleh baginda. Mereka mestilah mengakui bahawa kepimpinan Rasulullah SAW adalah merupakan satu bentuk kepimpinan yang sempurna dalam semua aspek kehidupan. Dengan melengkapkan aspek-aspek tersebut akan melahirkan bentuk kepimpinan yang berpengaruh dan mencapai keredhaan Allah SWT.